

International Conference of Economics, Finance and Accounting Studies

International Conference of Economics, Finance and Accounting Studies is a double-blind peer-reviewed, open-access journal published to reach excellence on the scope. It considers scholarly, research-based articles on all aspects of economics, finance and accounting. As an international congress aimed at facilitating the global exchange of education theory, contributions from different educational systems and cultures are encouraged. It aims to provide a forum for all researchers, educators, educational policy-makers and planners to exchange invaluable ideas and resources.

Turizm Sohasida Investitsiyalarni Jalb Qilish

Ayubov Ilyos Ilxomovich

Samarqand Iqtisodiyot va Servis Instituti, i.f.f.d., PhD, Dotsent

ilxomovich03071984@gmail.com

ABSTRACT

Mazkur maqolada turizm sohasida investitsiyalar salohiyatini oshirishning dolzarb masalalari hamda ularni hal etishning ustuvor yoʻnalishlari tahlil qilinadi. Turizm iqtisodiyotning yuqori qoʻshimcha qiymat yaratuvchi va koʻplab sohalar bilan uzviy bogʻliq tarmogʻi sifatida investitsiya resurslarini samarali jalb etishni talab etadi. Shu nuqtai nazardan, infratuzilmani modernizatsiya qilish, xizmatlar sifatini xalqaro standartlar darajasiga yetkazish va hududiy turizm salohiyatidan kompleks foydalanish investitsion jozibadorlikni oshirishning muhim sharti hisoblanadi. Maqolada davlat tomonidan yaratilayotgan huquqiy va iqtisodiy sharoitlar, soliq imtiyozlari, moliyaviy qoʻllab-quvvatlash mexanizmlari hamda davlat-xususiy sheriklik asosidagi loyihalarning ahamiyati yoritiladi. Shuningdek, turizm klasterlarini rivojlantirish, hududiy brendingni shakllantirish va raqamli marketing vositalaridan samarali foydalanish investitsiya oqimini koʻpaytirishga xizmat qilishi asoslab beriladi. Tadqiqot natijasida turizm sohasida investitsiya salohiyatini oshirish iqtisodiy barqarorlikni taʼminlash va hududlar raqobatbardoshligini kuchaytirishda muhim omil ekanligi ilmiy jihatdan asoslanadi.

Keywords: Turizm Sohasi, Investitsiya Salohiyati, Investitsion Jozibadorlik, Turizm Infratuzilmasi, Davlat-Xususiy Sheriklik, Hududiy Rivojlanish, Iqtisodiy Samaradorlik, Klaster Yondashuvi

Introduction

Soʻnggi yillarda turizm sohasi milliy iqtisodiyotning muhim drayverlaridan biriga aylanib bormoqda. Jahon amaliyoti shuni koʻrsatadiki, turizm yuqori qoʻshimcha qiymat yaratish, xizmatlar eksportini kengaytirish va hududiy bandlikni oshirishda muhim rol oʻynaydi. Oʻzbekiston sharoitida ham turizmni rivojlantirish davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yoʻnalishlaridan biri sifatida belgilangan. Statistik maʼlumotlarga koʻra, 2019-yilda mamlakatga tashrif buyurgan xorijiy fuqarolar soni 6,7 million nafarga yetgan boʻlsa, 2023-yilda bu koʻrsatkich 6,6 million atrofida qayd etilgan. Bu esa pandemiyadan keyingi davrda sohaning tiklanish jarayoni barqaror tus olganini koʻrsatadi [1].

Oʻzbekiston Respublikasi Statistika agentligi maʼlumotlariga koʻra, 2023-yilda asosiy kapitalga yoʻnaltirilgan investitsiyalar hajmi 352,1 trillion soʻmni tashkil etgan boʻlsa, 2024-yil yakunlariga kelib bu koʻrsatkich 493,7 trillion soʻmga yetgan. Xususan, 2024-yilda asosiy kapitalga

to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar va kreditlar hisobidan moliyalashtirilgan mablag'lar hajmi 100 trillion so'mdan ortiqni tashkil etgan. Mazkur ko'rsatkichlar mamlakatda investitsion muhitning yaxshilanib borayotganini anglatadi [2].

Shu bilan birga, turizm sohasida investitsiyalar salohiyatini to'liq ishga solish masalasi hanuz dolzarbligicha qolmoqda. Mamlakatda 2024-yil holatiga ko'ra mingdan ortiq mehmonxona va joylashtirish vositalari faoliyat yuritmoqda, turizm xizmatlari ko'rsatuvchi subyektlar soni esa bir necha mingdan oshgan. Biroq mavjud tabiiy, tarixiy va madaniy resurslar salohiyati bilan solishtirilganda investitsiya hajmi yetarli darajada emasligi kuzatiladi. Ayniqsa, hududlar kesimida infratuzilmaning nomutanosib rivojlanishi va servis sifati masalalari investorlar uchun muayyan cheklovlarni yuzaga keltirmoqda [3].

Turizm sohasida investitsiyalar salohiyatini oshirish, avvalo, infratuzilmani modernizatsiya qilish, transport va logistika tizimini takomillashtirish, zamonaviy mehmonxona majmualarini barpo etish hamda xizmat ko'rsatish standartlarini xalqaro talablar darajasiga olib chiqishni taqozo etadi. Shu bilan birga, investorlarga berilayotgan soliq va bojxona imtiyozlari, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini keng qo'llash hamda hududiy turizm klasterlarini shakllantirish investitsion jozibadorlikni oshirishning muhim omillaridan hisoblanadi [5].

Mazkur tadqiqot turizm sohasida investitsiya salohiyatini oshirishning iqtisodiy va institutsional mexanizmlarini tahlil qilish, mavjud muammolarni aniqlash hamda ularni bartaraf etish bo'yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqishga qaratilgan.

Results

Turizm sohasida investitsiyalar salohiyatini oshirish, avvalo, tarmoqning iqtisodiy ko'rsatkichlarini chuqur tahlil qilish va mavjud resurslardan samarali foydalanishni talab etadi. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi ma'lumotlariga ko'ra, 2024-yilda asosiy kapitalga yo'naltirilgan investitsiyalar hajmi 493,7 trillion so'mni tashkil etgan bo'lib, bu ko'rsatkich 2022-yilga nisbatan sezilarli o'sishni anglatadi. Xususan, 2024-yilda to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar va kreditlar hisobidan moliyalashtirilgan mablag'lar hajmi 100 trillion so'mdan oshgan. Bu esa investitsion muhitning faollashib borayotganini ko'rsatadi [6].

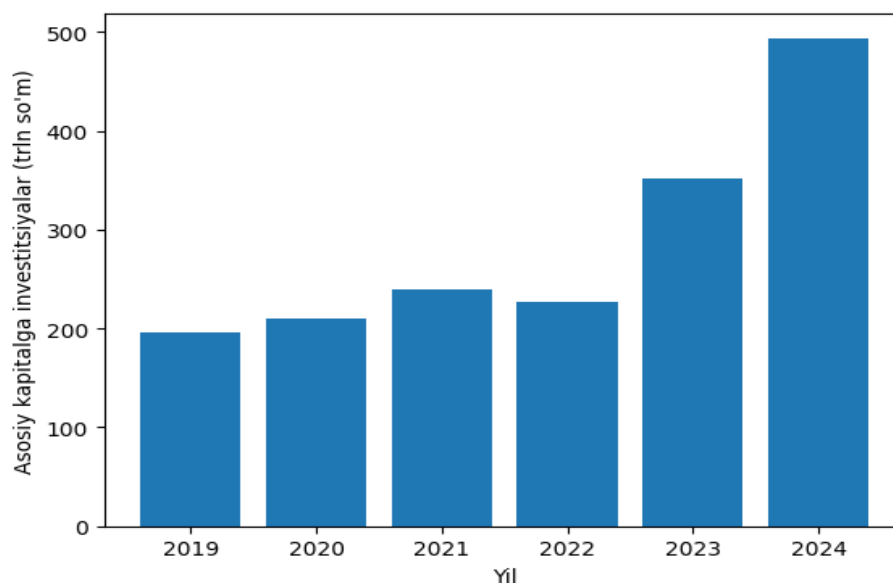
Turizm tarmog'ining rivojlanish darajasini infratuzilma ko'rsatkichlari orqali ham baholash mumkin. 2024-yil holatiga ko'ra mamlakatda joylashtirish vositalari soni 1,6 mingdan ortiqni tashkil etgan bo'lib, ularning umumiy o'rinlar sig'imi yuz minglab mehmonni qabul qilish imkoniyatiga ega. Shuningdek, turizm xizmatlari ko'rsatuvchi korxonalar sonining yildan-yilga ortib borishi xizmatlar bozorida raqobat muhitini shakllantirmoqda. Bu jarayon investitsiyalar uchun qo'shimcha rag'batlantiruvchi omil hisoblanadi [7].

Turizm sohasida investitsiyalar salohiyatini oshirishning muhim yo'nalishlaridan biri – hududiy turizm klasterlarini rivojlantirishdir. Klaster modeli transport, mehmonxona, umumiy ovqatlanish, madaniy meros obyektlari va ko'ngilochar xizmatlarni yagona tizim asosida birlashtirish orqali iqtisodiy samaradorlikni ta'minlaydi. Bunday integratsiyalashgan yondashuv investorlar uchun risklarni kamaytiradi va loyihalarning rentabelligini oshiradi. Ayniqsa, Samarqand, Buxoro, Xiva kabi tarixiy hududlarda infratuzilmani modernizatsiya qilish va yangi turizm obyektlarini barpo etish investitsiya oqimining ko'payishiga xizmat qilmoqda.

Shuningdek, davlat tomonidan investorlarga yaratilayotgan sharoitlar – soliq imtiyozlari, yer ajratish tartibining soddalashtirilishi, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarining kengaytirilishi – investitsion jozibadorlikni oshiruvchi asosiy omillardan hisoblanadi. 2024-yilda investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda xorijiy kapital ulushining ortishi xalqaro hamkorlikning kengayganini ko'rsatadi [8].

Turizm sohasida investitsiyalar salohiyatini oshirish uchun infratuzilma bilan bir qatorda marketing strategiyalarini takomillashtirish ham zarur. Raqamli platformalar orqali turizm mahsulotlarini targ'ib qilish, hududiy brandingni kuchaytirish va xalqaro ko'rgazmalarda faol ishtirok etish investorlar

uchun qo‘shimcha imkoniyatlar yaratadi. Bunda xizmatlar sifatini xalqaro standartlarga moslashtirish va malakali kadrlar tayyorlash masalalari ham alohida ahamiyat kasb etadi [9].

Figure 1. O‘zbekiston Respublikasida asosiy kapitalga investitsiyalarning 2019–2024 yillardagi dinamikasi (trln so‘m)

Manba: O‘zbekiston Respublikasi Statistika agentligi (Stat.uz) ma’lumotlari asosida tuzildi.

Diagramma ma’lumotlariga ko‘ra, 2019–2021 yillarda asosiy kapitalga investitsiyalar hajmi bosqichma-bosqich o‘shish tendensiyasini ko‘rsatgan. 2022 yilda nisbiy pasayish kuzatilgan bo‘lsa-da, 2023 yildan boshlab investitsiya hajmi keskin oshgan. Xususan, 2024 yilda investitsiyalar 493,7 trln so‘mga yetib, 2019 yilga nisbatan qariyb 2,5 barobar ko‘paygan. Bu mamlakatda investitsion faollikning sezilarli darajada kuchayganini va iqtisodiyot tarmoqlariga, jumladan xizmatlar hamda turizm infratuzilmasiga yo‘naltirilayotgan kapital hajmi ortib borayotganini ko‘rsatadi [10].

Conclusion

O‘zbekistonda investitsion faollik so‘nggi yillarda sezilarli darajada kuchaygan. O‘zbekiston Respublikasi Statistika agentligi ma’lumotlariga ko‘ra, asosiy kapitalga investitsiyalar hajmi 2019-yildagi 195,9 trillion so‘mdan 2024-yilda 493,7 trillion so‘mga yetgan. Bu qariyb 2,5 barobar o‘shish demakdir. Ayniqsa, 2023–2024-yillarda investitsiya hajmining keskin oshishi iqtisodiyotda strukturaviy faollik kuchayganini ko‘rsatadi.

ushbu o‘shish turizm sohasining investitsiya salohiyatini oshirish uchun qulay makroiqtisodiy zamin yaratmoqda. Sababi, turizm infratuzilmasi – mehmonxonalar, transport, logistika, xizmat ko‘rsatish obyektlari – aynan asosiy kapitalga yo‘naltirilgan investitsiyalar orqali shakllanadi. Agar umumiy investitsiyalar hajmi ortayotgan bo‘lsa, demak, turizm sohasiga kapital yo‘naltirish imkoniyatlari ham kengaymoqda.

Biroq mavjud statistika shuni ko‘rsatadiki, investitsiyalar hajmining o‘shishi hali turizm sektorining to‘liq salohiyatiga mutanosib darajada emas. Mamlakatning boy tarixiy-madaniy merosi, geografik joylashuvi va ziyorat turizmi imkoniyatlari hisobga olinsa, turizmga yo‘naltirilayotgan investitsiyalar hajmini yanada oshirish zarur. Ayniqsa, hududlar kesimida infratuzilma teng rivojlanmaganligi investitsion salohiyatdan to‘liq foydalanishga to‘sqinlik qilmoqda.

Shu nuqtai nazardan, turizm sohasida investitsiyalar salohiyatini oshirish uchun quyidagi ustuvor yo‘nalishlar muhim deb hisoblayman:

hududiy turizm klasterlarini tizimli ravishda rivojlantirish;
davlat-xususiy sheriklik asosidagi loyihalarni kengaytirish;
xizmatlar sifatini xalqaro standartlarga moslashtirish;
investorlarga berilayotgan imtiyozlarning barqarorligini ta'minlash;
raqamli marketing va hududiy brendingni kuchaytirish.

Statistik ma'lumotlar mamlakatda investitsion muhit yaxshilanayotganini tasdiqlaydi. Endi asosiy vazifa – ushbu investitsiya oqimini turizm sohasining ustuvor yo'nalishlariga samarali yo'naltirish va mavjud salohiyatni to'liq ishga solishdan iborat. To'g'ri strategik yondashuv qo'llanilganda, turizm sektori milliy iqtisodiyotning barqaror o'sish omillaridan biriga aylanishi mumkin.

References

- O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi. <https://stat.uz/uz/>
- O'zbekiston Respublikasi Prezidenti, "Turizm sohasini jadal rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5611-son Farmon, Toshkent, O'zbekiston, 2019.
- O'zbekiston Respublikasi Prezidenti, 2022–2026-yillarda Yangi O'zbekistonning Taraqqiyot strategiyasi to'g'risida, Toshkent, O'zbekiston, 2022.
- M. E. Porter, "Clusters and the New Economics of Competition," *Harvard Business Review*, vol. 76, no. 6, pp. 77–90, 1998.
- UN Tourism (UNWTO), *World Tourism Barometer*, Madrid, Spain: UN Tourism, 2023.
- World Bank, *Uzbekistan Country Economic Update: Investment and Growth Dynamics*, Washington, DC, USA: World Bank Publications, 2023.
- S. Mirzaev and K. Ruziev, "Turizm sohasida investitsion jozibadorlikni oshirish omillari," *Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar*, no. 4, pp. 112–118, 2020.
- A. Yusupov, "O'zbekistonda turizm infratuzilmasini rivojlantirishning iqtisodiy mexanizmlari," *Iqtisodiyot va ta'lim*, vol. 5, no. 3, pp. 45–52, 2021.
- O. Temirov, "Hududiy turizm klasterlarini shakllantirish va ularning investitsion samaradorligi," *Moliya va bank ishi*, no. 2, pp. 89–96, 2022.
- I. I. Ayubov, "O'zbekistonda turizm sohasining investitsion jozibadorligini oshirish yo'llari," *Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar*, no. 3, pp. 145–152, 2021.